

Njebjeski chléb

**Chrystus praji:
„Boži chléb je tón, kiž z njebjes
prińdže a dawa swětej žiwjenje.“**

Jan 6,33

Zwotkel dóstanjemy wšedny chléb? To je za mnohich ludźi na swěće jedne z najwažnišich prašenjow. Miliony su hlódni, nimaja dosć k zežiwjenju. Pomocne skutki so prócuja, najnužniše zastaranje zawěsćić. A my jich z našimi darami při tym podpěramy.

Jezus Chrystus je prašenje chléba, a to rěka prašenje dosahaceho zežiwjenja chutnje brať. Hdyž bě raz před mnohimi ludźimi tak dołho přédowať, zo běchu skónčnje hlódni, postara so sam wo dosahacu wječer za nich. We Wótčenašu je wěriwych wučit krótku próstwu, kotraž je hać do džensnišeho płaćiwca: „Naš wšedny chléb daj nam džensa.“ Z tym je připóznaće, zo trjeba kóždy čłowjek wšednje swój chléb. Hlódny być njesłuša k dobrej Božej stwórbje. Dale leži w tutej próstwjje tež mysl, zo je Bóh dawar wšedneho chléba. Wón steji nad a za stwórbu a je so jej tak wuwic dať, zo wuroscé z njeje chléb za swět. Tehodla mjenowachu naši prjedownicy wšedny chléb tež Boži chléb.

Naš problem w Němskej wšak njeje hlód abo žiwjenje na hranicy eksistencneho minimuma. Najěsc móže so kóždy, kiž to chutnje chce. Naš problem rěka skerje přewulke bohatstwo. Pjekarjo w Němskej pjeku wjac hać 3 000 wšelakich družin chléba, tak zo móže sej kóždy wupytať, što jemu najlěpje stodži a hdže kupuje tón abo tamny chléb. Samo na škitnu lisćinu UNESCO je němska kultura chlébowych družinow přišla. Z džakom směmy so wjeselić nad tajkim bohatstwom, kotraž nam Boža stwórb a pilne džěto pjekarjow wobradžitej. Z wulkej česćownosću směmy hladać na tych, kiž krótko po pońocy stanu, zo bychmy rano čerstwy chléb a całty měli.

Za Jezusa wšak ma chléb hišće dalši, duchowny wuznam. Wón njeje widzał čłowjeka jako stworjenje, za kotraž je wšo

w porjadku, hdyž ma dosć jědze. Spytowar je chcyť Jezusa na tajkeho politikarja činić, jako jemu namjetowaše, z kamjenjow, kotrychž bě w pusćinje dosć a nadosć, chléb sćinić. Socialne prašenje by było rozrisane, wšitcy bychy nasyćeni byli a Jezusa sčěhowali, kotryž by jim dosć jědze dať. Za tutón pospyt, čłowjeka redukować na jědz a piće, namaka Jezus jasne słowo: „Z chlébom samym so čłowjek nježiwi, ale z kóždym słowom, kotraž přez Boži ert wuchadza.“ Čłowjek je wysoko wuwite duchowne stworjenje, wón je po Božej podobje stworjeny.

Tež politikarjo za Jezusowy čas běchu zapřimnyli, zo trjeba čłowjek wjac hać jenož jědz. Woni mějachu jednoru wotmołwu na to, kotraž rěkaše: chléb a hry. Romjenjo mějachu so najprjedy nasyćić a potom, zo njebychu na hlúpe mysle přišli, skićachu so jim najwšelakoriše zabawy: džiwadło, sport, wojowanja gladiatorow,

rjane wulke kupjele. Druhdy maš zaćišć, zo je tež naša džensniša kultura postajena wot zasady „chléb a hry“.

Jezus je koncept „chléb a hry“ wotpokažať, a po nim cyłe křesćanstwo. Bože słowo trjebaja ludžo runje tak nuznje kaž wšedny chléb. Wone wjedže k lubosći a přez wodawanje k wěčnemu žiwjenju. Słowo z njebjes da nam wotmołwy na prašenja kaž: Što je zmysł mojego žiwjenja, za čo sym tu na zemi? Što je prawe, što je wopacne? Jezus je tajku duchownu cyrobu chléb mjenowať. „Boži chléb je tón, kiž z njebjes prińdže a dawa swětej žiwjenje.“ Tuta chlébowa družina wězo njeje zapisana w registru němskeho chléba, tola wona je runje tak trěbna kaž pjekarjowy chléb. Derje nam, hdyž smy džakowni wšedneho chléba dla a hdyž mamy dosć duchowneho chléba, zo by naše žiwjenje zmysłapóne bylo.

Jan Malink

Boži chléb

Křižowka wo Noachu

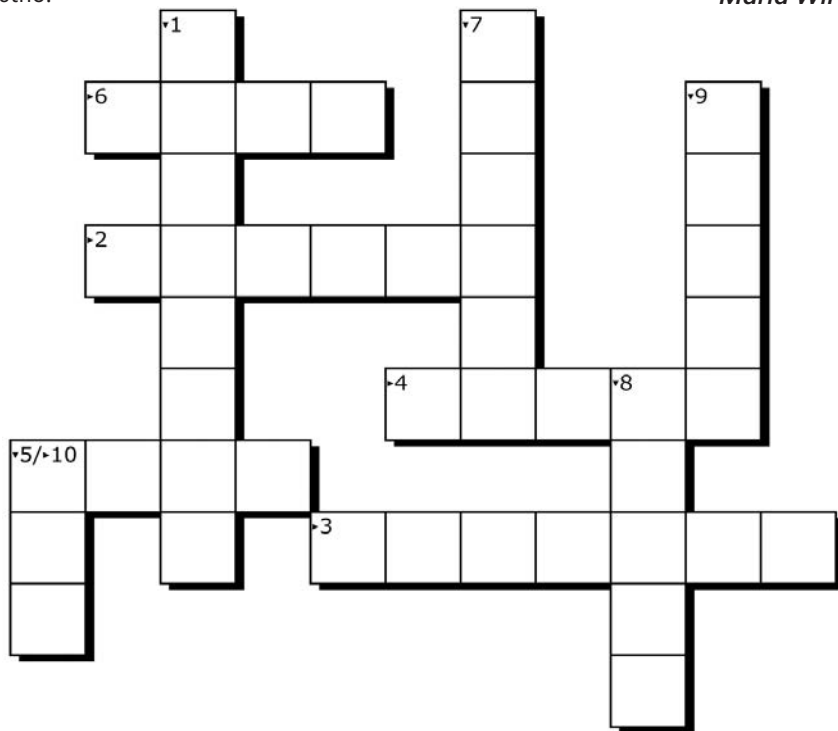

Lube džěci, džensa sym wam małe hódančko wo znatej bibliskej stawiznje sobu přinjesła. Znajeće stawiznu wo archje Noacha?

Jedneho dnja warnuje Bóh Noacha: „Přińdže wulka woda, kotraž budže wšón swět zničič. Twar sebi wulku lódz, zo maja wšitke družiny zwěrjatow, twoja žena a twoji synojo z mandželskimi na njej městno.“

A tak so sta. Wjacore dny dołho so mócnje deščowaše. Woda stupaše wyše hač najwjetše horiny na zemi. Ale Noach, jeho swójba a zwěrjata přetrachu tute njewjedro. Hdyž bě so woda zaso zhubiła, přistawi archa na horje Ararat. Noachowa swójba započinaše krajinu znowa wobsydlič. Sym wam křižowku přihotowała. W njej namakaće džesac družinow zwěrjatow, kotraž bě Noach w swojej archje sobu wzał a je tak před wulkej wodu zachował. Wjele wjesela při hódanju přeje waša

Maria Wirthec

1. Kotry slon nima rydło?
2. Kotre zwěrjo ma dołhej ruce a łazy po štomach?
3. Kotre zwěrjo ma rjany čornoběly woblek woblecene?
4. Kotry ptak płuwa na haće abo jězorje?
5. Kotre zwěrjo je třebne za jutry w Serbach?
6. Kotry ptak přinjeso Noachej oliwowu hałžku?
7. Kotre zwěrjo ma najdlěšu šiju?
8. Kotre zwěrjo da nam wšednje mloko?
9. Kotre zwěrjo je běle a čorne smuhate?
10. Kotre zwěrjo ryje tunle pod zemju?

Swjedžen we Wuježku

Serbske ewangelske towarstwo přeprošuje sobotu, 7. septembra, na lětnje pućowanje a serbski swjedžen do Wuježka pod Čornobohom. Zetkamy so w 13.00 hodź. pola Krygarjec (čo. 31A). Wottam pućujemy na Koporčansku horu. Po puću njech so kóždy sam ze swojeho nachribjetnika zastara.

Po zwučenym wašnju přizamknje so po pućowanju a kofeju w 17.00 hodź. serbska nutrnosć na Pawlikec statoku. Wot 18.00 hodź. wjeselimo so na Marka Smołu ze skupiny Lózy hólcj. Džěci móža so na ryčerja Měrcina wjeselić, kotryž přińdže z wulkim stanom a ze swojimi ryčerskimi brónjemi.

W bróžni budže bifej přihotowany. Štóž chce tykanc pjec abo něšto za bifej přinošować, njech so prošu přizjewi (tel. 035939 80502). Štóž trjeba transport, njech so prošu tež přizjewi. Na nutrnosć pojedže bus přez wjeski Bukečanskeje wosady a po programje zaso domoj.

Wobsteji móžnosć, pola Krygarjec na zahrodze stanować a přenocować a rano wonka hromadže snědać.

Přeprošeni su wězo tež wšitcy, kiž chcedza hakle na nutrnosć abo program přińć. Při sylnym dešču zetkamy so w 17.00 hodź. na wosadneju žurli w Bukecach.

**Krygarjec swójba z Wuježka
Serbske ewangelske towarstwo**

Nutrnosć na lońšim dworowym swjedženju we Wuježku
Foto: Měrcin Wirth

„A srjedža Kaponica – Mittendrin der Hahneberg“ – zabawna dwurěčna čitanka

W swoje třećeje čitance wěnuje so wudawaćel Marko Grojlich kónčinam ewangelskich wosadow Rakecy, Njeswaćidła a Minakał-Lupoj. Znowa je wubrał kopicu zajimawych přinoškow ze starých serbskich nowin a wurězki ze serbskeje literatury wo wšednym dnju a njewšednych podawkach. Přez cyłe dwurěčna kniha rysuje na zabawne wašnje žiwu wobraz wo žiwjenju na wsy w druhej połojcy 19. a přěnych

lětdžesatkach 20. lětsotka. Hač wo wěčneje serbskeje ponižnosći abo wo zasakłym boju Rakečanow wo serbskeho fararja, hač wo pozběhowanju Njeswaćidlskeho póstowstwa abo wo wotewrjenju Minakałskeje kofejownje znateho pjekarja a dobrego Serba knjeza Robšinka, Serbske Nowiny běchu wo wšem derje informowane, štož so w serbskich wsach dokoławokoło Kaponicy stawaše. Kaž z čitankomaj „Pod Čornobohom –

Unterm Czorneboh“ (2012) a „Mjez Křičom a Lubatu – Zwischen Lutherberg und Löbauer Wasser“ (2015) měri so Grojlich z nowostku na serbske a na němske čitarstwo Hornjeje lužicy, kotrejž matej zdžěla samsne korjenje. Snadž tón abo tamny zajimc w knize njenadžicy na pozabyteho prjedownika storči.

Kněžna premjera budže pjatk, 18. oktobra, w 16.00 hodź. w Rakečanskej farskej bróžni.

LND

A srjedža Kaponica – Mittendrin der Hahneberg. Historiske powěsće a stawiznički z wokolnych wosadow. Wudał a z hornjoserbsčiny přeložil Marko Grojlich, 400 s., faksimile, kruta wjazba, ISBN 978-3-7420-2486-2, 19,90 €

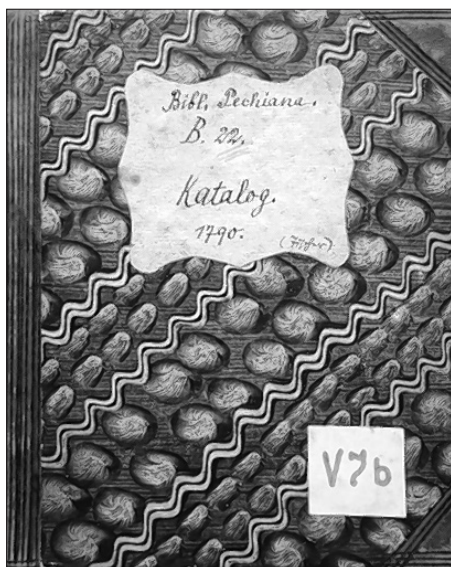
Pjehowa knihownja při Michalskej cyrkwi

Dwěsć lět stara drohotna zběrka serbskich spisow 1945 zničena

W hesle „Bibliotheken“ w Serbskim kulturnym leksikonje naspomnjej so jako přenjej knihowni Faberowa a Pjehowa. Wobě nastaje w samsnym času. Jan Pjech z Wjelečina (1707–1741), wot 1731 diakon při Michalskej cyrkwi, zemře jara młody. W swojim testamencie, wustajenym 7. apryla 1740, postaji, zo ma so połožca swojskeje knižneje zběrki wužić k wutworjenju knihownje za předarjow a wosadnych při Michalskej cyrkwi. K jeje přispornjenju měło so z danje zawostajenych pjenjow nałožić lětnje jedyn abo dwaj tolernej za nakup „nabožnje natwarjacych knihow na přikład Arndta, Spenera, Müllera, Rambacha atd.“ Starac wo to měl so tu runje skutkowacy diakon, kiž zdobom „porjadnje register nad pjenjowami dźerži“.

Dotalne powěsće wo knihowni

Wo knihowni a wo tym, što wobsahowaše, dotal mało wěmy. Korla Awgust Jenč naspomni ju w přehledze knihownjow w knize „Serbske Horne Łužicy“ (1848) a naliči w njej „256 zwjazkow, bjez kotrymiž so 114 serbskich namykaju“. W Časopisu Maćicy Serbskeje 1865 zaběraše so prawnik Hermann Ferdinand Wjela z wužiwajom wotkazaneho kapitala a zwěšći připódla, zo knihownja „po wjetšim dźěle serbske abo tola tajke knihi wopřim[a], kotrež wo Serbowstwje abo Słowjanstwje ryča“. Jěwa-Marja Čornakec zepěra so w eksamenskim dźěle „K wuwicu serbskeho knihownstwa“ (Serbska šula 1980/10 přiř.) tež jenož na tutej žórle a wudospoňni, zo knihownja wjac njeeksistuje, „dokelž so Michalska cyrkej w Druhej swětowej wójnje dospoňnje wupali“.

Katalog Pjehoweje knihownje chowa so hač do dźensnišeho w archiwje Budyskeje Michalskeje wosady. Foće: Franc Šěn

Michalska cyrkej wokoło lěta 1840. W jeje sakristiji w přizemju wěže so Pjehowa knihownja lětdžesatki dołho chowaše.

Repro: archiw PB

Katalog knihownje

Knjezej Měrćinej Wirthkej dźakuju so za pokiw, zo eksistuja w farskim archiwje Michalskeje wosady hišće akty, nastupace Pjehowu knihownju. Za tym so prašejo wuhladach w kašćiku č. 17 wjazanu knihu z čisłom „B 22“ a z napisom „Bibl. Pechiana. Katalog 1790.“ Tale wot diakona Michała Hilbjenca załožena a hač do spočatka 20. lěstotka wjedžena dochadawa kniha zmóžnja nam dohlad do zestawy a wuwica knihownje.

Zapisane su w njej knihi w skupinach A, B a C po wulkosci: z formatom „in folio“ 15 čisłow, „in quarto“ 33 čisłow, „in okta-vo“ 220 čisłow. Přez to zo so pod jednym čisłom njerědko wjac zwjazkowe wudaća abo zběrka mnohich drobných čisłow zapisa – bohudzak skrótka jednotliwje mjenowanych – wobsahowaše biblioteka přez 400 mediijowych jednotkow. Mjez nimi je 150 čisłow w hornjoserbskej rěči (posledni z lěta 1846), sydom kruchow we łaćinje a runje telko w českej rěči (někajki stary rukopis, biblija a štyrj zwjazkowy komentar k njej z lět 1722 a 1730 kaž tež fragment časopisa z lěta 1840). Najwjetši dźěl knihow bě w němskej rěči.

Wot Pjecha sameho, kiž bě ducent nabožnych knihow zeserbsčil, wobsahowaše knihownja přenjoťnje jenož třeci dźěl. Za to přiwzachu so do njeje w běhu lět wšelake starše serbske knihi, kiž „hižo w kapalni Michalskeje cyrkwe běchu“ kaž dary Krajnych stawow, jednotliwych wosadnych abo po nowowudaćach hižo njewužiwane: na přikład Michała Frenclowey psalter a Nowy Zakoń, epistle a agenda z lět 1595 a 1696 a přeni a druhi wudawk spěwarskich.

Prěni zamolwići

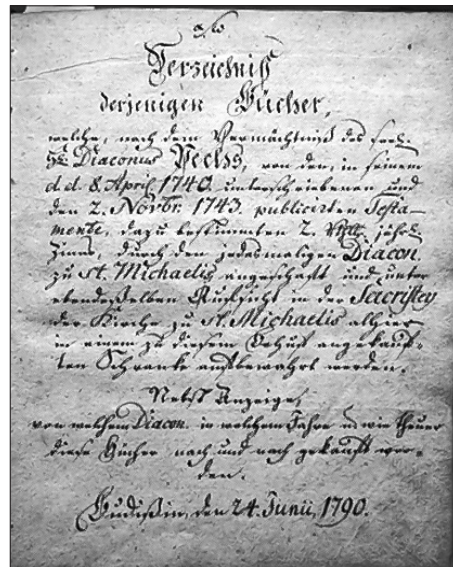
Prěni, kiž měješe so wo Pjehowu knihownju starać, bě Michał Bjedrich Broda. Přewza něhdže ducent serbskich a němskich knihow a přikupowaše, kaž bě předpisane, knihi Rambacha, Zinzendorfa a Spenera. Serbske spěwarske z lěta 1745 a wudawk biblije z lěta 1742 – dar Wórše Nowakoweje „pod hrodom“ – je do knihownje přiwzał.

Jeho naslědnik, Měrćin Janaš z Hornjeje Hórki, wot 1755 diakon a wot 1774 tu farar, bě přeni, kiž njekupowaše jenož nacasne nabožne knihi. Nimo staršich němskich kupi serbskej postili z lěta 1751, Šerachowe spěwarske a separatnej dodawkaj k nim a dari do njeje stawizniski zběrnik „Kurzer Entwurf einer Oberlausitzwendischen Kirchengeschichte“ (1767) z přiwjazajom Lipščanskim „Serbskim jubelprědowanjom“ Jana Rjenča (1766). „Kandidat Fabian“ dari zběrku Ochranowskich kěrlušow „Tón hlós teje njewjesty Jezusoweje“ (1750).

Janašowej naslědnikaj, Jan Křesćan Herold ze Šprjejc a Jan Kubaš z Hłušiny pola Lubija, staj ke knihowni jenož mało přidaťoj – nic naposledk dla čězow z wuplaćenjom pjenjow. Kubaš, potom hižo farar, kupi 1788 za tolernej stary knižny kamor; do toho ležachu knihi w z lěsycu zawrjenej polcy („Gatterschrank“).

Michał Hilbjenc

Michał Hilbjenc z Bórka, wot 1787 do 1797 diakon při Michalskej cyrkwi, je knihownju zaměrnje wuwiał. Załoži 24. junija 1790 naspomnjeny katalog, do kotrehož najprjedy dotal eksistowace knihi pod ⇒

Diakon Michał Hilbjenc załoži 24. junija 1790 katalog Pjehoweje knihownje, kotryž so hač do 20. lěstotka dale wjedžeše.

⇒ 50 čísłami zapisa. Tutym doda w běhu lětdžesatka wjac hač 119 čísłow, z toho 80 w serbskej rěči. Ze zawostajenstwow kupowaše tunjo starše knihi, jako přenje tři pobrachowace wudača Jana Pjecha. Zda so, jako by so Hilbjenc w tym wubědžował ze swojim pjeć lět młódsim rowjenkom, Bohačescom Bjedrichom Ponichom, kotryž přebywaše wot 1784 do 1806 jako kandidat w Budyšinje. Ponich zběraše jenož serbske čísće, tež drobne swětné pisma, a wuslědži samo najstarše knihi. Zo so zetskawaštaj, přeradží Ponichowy rukopis „Von Oberlausitzischen wendischen Bibliotheken“, w kotrymž mjenuje jako druhu, „hakle w nastaću“, Pjechowu knihownju. Cituje, džakuje so „dobroćiwosći knj. diakona Hilbjenca“, wobšěrnje z Pjechoweho testamenta a dołhi titl kataloga.

Hilbjenc njerozšěri jenož serbski wobstatk knihownje, ale rozwi tež jeje serbowědny raz. Nakupi najbytotniše džěta k lužiskim a serbskim stawiznam a k serbskej rěči – Großera (1714), Hoffmanna a Carpzowa (1719), Gerbera (1720), Körnera (1766), Knautheho (1767), Hórcanskeho (1782) kaž tež Matejowu gramatiku a Swětlikowy ľačonsko-serbski słownik (1721). Dalše dósta jako dary: „Oberlausitzische Provinzialblätter“ z ľeta 1782 a spis wo kubťanju hornjoľužiskeho ľuda S. A. Sohra (1781) wot Malešanskeho fararja Samuela Bohuwěra Ponicha, Wałdowe „Pobožne bratstwo“ (1770) wot tachantskeho kapłana Jakuba Žura, w Gubinje čísćany delnjoserbski psalter (1753) wot Andreasa Müllera, konkretna w Kamjencu, eksemplar serbskeho časopisa „Měsačne pismo“ (1790) wot wudawačela, kandidata Korle Bohuchwała Šěrača. Z poslednim smy při žadnostkach, kiž džensa hižo w žanej serbskej bibliotece njenamakamy. W ľetomaj 1795/96 zapisa Wałdowe „Kwasne rěče za braškow“ (1794, drje čísćane!) a „někotre stare pěsnje po starych melodijach“, originalne a přebanjene, čísćane na jednotliwych łopje-

W ľeće 1802 natwarjeny diakonat Michalskeje wosady, w kotrymž bě Pjechow knihownja naposledk zaměstnjena, wokoľo ľeta 1900
Repro: archiw PB

nach: „Wandrowski kyrliš“, „Ta róža Saronka“, „Hungerski njewjesćinski kěrliš“ a Bosćija Michała Wićazowy „katolski spěwčk wo ptaćim kwasu“ (1778). Wšě tute znajemy džensa jenož „z ludoweho erta“ abo z młódsich nowoćišćow „po 1800“ resp. přez knihupca Reichela w ľeće 1842.

Handrij Lubjenski

Hilbjenca scěhowaše najprjedy Handrij Kapler z Poršic, wot 1798 do 1813 diakon Michalskeje wosady. Rozšěri zběrku z dwěmaj serbskimaj a z wjac hač dwaceći němškimi knihami, specielnje k polěpsěnju cyrkwiskeho spěwa. Naspomnjene česke a štyri ľačonske knihi dóstachu so jako dar do knihownje.

Bjedrich Wylem Mička bě jenož tři ľeta diakon a je jeničce Rheinardowy „System křescanskeje moralki“ w pjeć zwjazkach dodať.

Wot 1817 do 1827 bě Handrij Lubjenski Michalski diakon. Hižo jako student zajimowaše so za serbsku gramatiku, słow-

nistwo a stare rukopisy. 1817 kupi sej ze zawostajenstwa wyška Bünaua zběrku delnjoserbskich ludowych pěsnj, z kotrejež čerpachu Handrij Zejler, Andrzej Kucharški a naposledk Jan Arnošt Smoler za druhu zwjazk „Pěsničkow“. Pjechowu knihownju wobohaći z Ottowym leksikonom ľužiskich spisowacelow a wumělcow (1801–1803) a z Schulzeho dodawkom (1821). Dale doda šěsć němškich nabožnych knihow a zahaji abonowanje Baselskeho misioniskeho ľetopisa (1816–1819, 1823–1849).

W ľeće 1826 kupi Lubjenski ze zawostajenstwa Ponicha, naposledk farar we Łuču, jeho horjeka naspomnjenu knihownju za Serbske předarske towarstwo w Lipsku, kiž měješe wot 1768 swójsku serbsku knihownju. Studentaj Handrij Zejler a Hendrich Awgust Krygar doporućištaj, zo by so tuta tehdy najdospoľniša knižna zběrka wobchowala w Budyšinje, hdžež budže ľěpje před zhubjenom škitana a „zo by so [w] Budyšini Serbska biblioteka založita tak bohata na knihach a pismach, hač přeco móžno je“. Z wosebitym darnym wopisom wobkrući Lipsćanske towarstwo 1841, zo smě knihownja trajnje při Michalskej cyrkwi zwostać.

Hendrich Awgust Krygar

Lubjenskeho scěhowaše najprjedy Ernst Bohuwěr Jakub na pjeć lět jako diakon a potom jako farar Michalskeje wosady. Mjez třomi knihami, kiž kupi, běchu Böhldowe stawizny Budyšina.

Wot 1832 bě Zejlerjowy přecel Krygar nic cyle lětdžesatk z diakonom. Stawiznice zajimowany duchowny měješe z Pjechowej a Ponichowej knihownju – ju systematicke wudospołnješe – wuběrnej źorle za sledženje k rukomaj. Wunošk toho běchu jeho rukopisne „Materialien zu einem vollständigen, chronologisch geordneten und kritischen Verzeichnis der Oberlau- →

No.	angefkauft	Preis	Notiz
179	Handrij Zejler, Die Geschichte der Serben, 1794.	1 1/2	
180	Handrij Zejler, Die Geschichte der Serben, 1794.	1 1/2	
181	Handrij Zejler, Die Geschichte der Serben, 1794.	1 1/2	
182	Handrij Zejler, Die Geschichte der Serben, 1794.	1 1/2	
183	Handrij Zejler, Die Geschichte der Serben, 1794.	1 1/2	
184	Handrij Zejler, Die Geschichte der Serben, 1794.	1 1/2	
185	Handrij Zejler, Die Geschichte der Serben, 1794.	1 1/2	
186	Handrij Zejler, Die Geschichte der Serben, 1794.	1 1/2	
187	Handrij Zejler, Die Geschichte der Serben, 1794.	1 1/2	
188	Handrij Zejler, Die Geschichte der Serben, 1794.	1 1/2	
189	Handrij Zejler, Die Geschichte der Serben, 1794.	1 1/2	
190	Handrij Zejler, Die Geschichte der Serben, 1794.	1 1/2	

Zapiski wo nakupjenych knihach w katalogu Pjechoweje knihownje

⇒ sitzwendischen Literatur Budissinisch-
-evangelischen Dialekts“ a kartkowa biblio-
grafija serbskich čišćow do lěta 1833, zho-
towjena za Františka Ladislava Čelakov-
ského.

Po zapokazanju Krygarja za fararja
w Poršicach přewza 1840 Korla Božidar
Wjacka zamołwitosć za Pjehowu knihow-
nju a wudospoňni ju ze 27 serbskimi wuda-
ćemi po 1817, tež najnowšimi džělami
k serbskej rěči. 1841 dari farar Jakub kni-
howni unikatnu zběrku serbskich a něm-
skich skladnostnych basni. Mjez nimi bě-
chu serbske wotsalne spěwy Budyskich
gymnaziastow z lět 1753 a 1755, wot ko-
trychž nimo jednoho („Při wopomnjenju to-
ho nalětneho časa“) džensa jenož nad-
pisma znajemy. Mjez ducentom skladnost-
nych pěsni z 1820tych do 1840tych lět
nańdžemy njeznatu Jakubowu pěseň „Nan
a jeho syn“ (1828) a serbskorěčne nakład-
niske wabjenske łopjena z lěta 1841.

Dalše wuwice knihownjow

Wot 1854 do 1901 kupi so z Pjehowych
pjenjez lětnje jenož jedna němška nabož-
na kniha. Posledni zapisk w katalogu,
z čerwjenej tintu, rěka: „Nr. 216, 219 und
220 habe ich für 20 M gekauft, um die Bü-
cherei wieder als Volksbücherei zu führen.
Im Febr., 1913 Tischer“. Při tutech titulach
jedna so wo načasne teologiske spisy – ko-
mentar k japoštołskim listam, příručku
k ewangelijej Mateja a Luthardtowu nabo-
žinsku wučbu. To njerěka, zo njebě na Mi-
chałskej farje žanych nowšich serbskich na-
božnych knihow. Wone přiwzachu so do je-
je powšitkowneje „cyrkwineje knihownje“,
do kotrejež dósta so mjez druhim eksem-
plar měsacnika Jana Bohuchwała Dejki
„Serbski powědar a kurěr“, ke kotremuž bě
wosebite łopjeno z wozjewjenjom wo zasta-
jenju nowiny přiwjazane (K. A. Jenč 1887).

Pjehowa knihownja chowaše so pře-
njotnje w kapali Michałskej cyrkwy. Hdy
je so přenjesła do bydlenja diakona (móž-

Ruiny wupalenych domow na Serbskim kěrchowje nalěto 1945, horjeka nalěwo zničeny Michałski diakonat, w kotrymž so Pjehowa knihownja spali. Repro: archiw PB, S. Boehl

ne bě to wot lěta 1802), wo tym mamy so
přećiwjace powěsće. Herman Ferdinand
Wjela pisa 1865, zo nańdže so w cyrkwi
a K. H. Meyer pisa wo Ponichowej hišće
1923, zo chowa so w kapali.

Ponichowu knihownju wužada sej bywši
Sorabičan Wilhelm Graf a wotwjeze ju
w lěće 1929 do Lipska. Arnošt Herman
chcyše jeje zarjadowanje do Maćičneje
knihownje, ale farar Tyšer nochcyše ju
Maćicy dowěrić. Po wójnje so Božidar Do-
brucky a Ota Wićaz podarmo wo nju pró-
cowašaj; Lipšćanscy stari Sorabojo ju
z njedowěry napřećo Serbam a Domowi-
nje w 1950tych lětach antikwarisce roz-
předachu. Jenož unikatny Handroša Ta-
rowy „Enchiridion Vandalicum“ (1610), kiž
so wospjet wupožči, njebu z njeznateje
přičiny do Ponichoweje zběrki wróćo zarja-
dowany a zwosta při Michałskej cyrkwi.

Po 1930 bu Pjehowa knihownja do cył-
kowneje knižneje zběrki Michałskeje wosa-
dy zarjadowana. K tomu wudžěła so ma-
šinopisny katalog (signatura XIV E – S 27)

z nowym rjadowanjom a čisłowanjom. Kni-
ham z Pjehoweje knihownje připisa so
w nim z wołojnikom přenjatne čisło z Hil-
bjencoweho kataloga. Pola Hilbjenca
skrótka jako česke kniha wotbyte čišće so
tu na příklad z poprawnym titlom a lěto-
ličbu jewja.

Wosudne lěta

W nalěću 1939 skonfiskowachu nacional-
socialisća w Praze Hórnikowu knihownju.
1941 sta so to samsne z Maćičnej knihow-
nju w Budyšinje a Choćebuzu, kotraž so do
Berlina wotwjeze. W samsnym lěće ze-
brachu serbskim towarstwam a šulam jich
serbske knihownje. Pjehowa knihownja
njebě instancam prawje znata a wuwiny
so tutemu wosudej. Bě z tym jenička kni-
hownja ze zakładnymi sorabistiskimi džě-
łami a z dobrej třecinu knižnych čišćow
18. lěstotka hišće w serbskich rukach. To-
la tež serbski farar Božidar Kapler dyrbješe
1941 „serbskeje wěcy“ dla Budyšin wopu-
šćić a wuměni sej městno z němskim fara-
rjom Rudolfom Langu z Wehlena w Sak-
skej Šwicy.

Dalše zhonimy z rozprawow fararja Lan-
gi wo wójnskich podawkach 1945 we wo-
sadnej chronice. Knihownja „z pomolowa-
nym, do swinjacaje kože wjazanym serb-
skim pismowstwom“ steješe w kamorje
w kamjentnej chódbje diakonata. Dokelž
njewočakowaše so bombardowanje dom-
skich při Michałskej cyrkwi, njemysleše so
na přewjezenje do škitanišeho schowa.
23. apryla zapalichu němške jednotki wo-
ne šěš twarjenjow, zo njebychu bližacym
so ruskim wójakam móžnosć k schowej
skićili. Dokelž so ani po dwěmaj pospyto-
maj w diakonaće woheń zamišćić njepo-
radži, rozbuchnychu woni póđla knižneho
kamora sud bencina. Z tym spali so tež
powěstna Pjehowa knihownja a jenički
nam znaty eksemplar druheje delnjoserb-
skeje kniha „Enchiridion Vandalicum“.

Franc Šěn

Wobškodžena Michałska cyrkej a wupaleny diakonat w meji 1945

Wustajeńca wo Serbskich cyrkwjach zakónčena

Pučowaca wustajeńca „Serbske cyrkwyje mjez Lubijom a Luborazom“ je spočatk septembra w Kalawje swoju lužisku turu dokónčiła. W jubilejnym léće reformacije poda so ekspozicija Serbskeho muzeja z wobrazami fotografikarja Jürgen Mačija na slědy 21 serbskich měšćanskich cyrkwjow w Hornjej a Delnjej Łužicy. Hospodowali su ju wosady w swjich Božich domach, ale tež měšćanske zarjady. Trojročna hornjo- a delnjoserbsko-němska roll-upsowa prezentacija nastawa we wobłuku spěchowanskeho projekta „Wobliča reformacije w Hornjej Łužicy, Čěskej a Šleskej“. Wona bě džěl wustajeńcy „Pječ lěstotkow. Serbja a reformacija“.

Prěnje stacije w léće 2017 běchu Budyška Michałska cyrkej, Wojerowska Janska cyrkej, Mužakowska Jakubowa cyrkej a Złokomorowski byrgarski dom „Serbska cerkwja“. Zwjeselace bě, zo bu wustajeńca wosebje w Złym Komorowje jako šansa za zjawnu diskusiju wužiwana. Wot léta 2010 wotměwaja so tam zaso serbske namše a entuziasća wokoło Güntera Pawliša prócuja so wo wuznaće regiona k swjej serbskosći, štož bu w meji 2017 z při-

Po wotewrjenju wustajeńcy wo měšćanskich Serbskich cyrkwjach w Kamjencu přez wyšeho měšćanosta Rolanda Dantza 15. meje 2018 w nutřkowym dworje radnicy

Foto: Andrea Pawlikowa

Serbske cyrkwyje
mjez Lubijom a Luborazom

Serbske cerkwje
mjazy Lubijom a Luborazom

Wendische Kirchen
zwischen Löbau und Lieberose

Pučowaca wustajeńca
Serbskeho muzeja w Budyšinje

Drogujuca wustajeńca
Serbskeho muzeja w Budyšinje

Wanderausstellung des
Sorbschen Museums in Bautzen

SERBSKI MUZEJ
Sorbisches Museum

**Flajer pučowaceje wustajeńcy, kotruž poka-
za Budyski Serbski muzej w běhu wjac hač
dweju lět na dohromady 16 městnosćach
w Hornjej a Delnjej Łužicy**

wzacom do serbskeho sydlenkeho ruma krónowane. Tak bě wustajeńca tež na dalšich městnach přeco ze zjawnostnym džěłom zwjazana, hdžež skedźbni so ludnosć na serbske stawizny swjeho města. Wosebity zajim mějachu fararjo a wosadni na přeloženych wučahach ze Statistiki Łužiskich Serbow z lět 1884 do 1886, w kotrychž Arnošt Muka serbske wosadne stawizny a problemy přeněmčenja rysowaše.

W léće 2018 slědowaše wosom dalšich stacijow wustajeńcy: Kulturny centrum Janska cyrkej w Lubiju, Serbsko-němska dwójna cyrkej we Wětošowje, měšćanski zarjad Kamjenc, Křižna cyrkej Grodk, Klóšterska cyrkej Gubin, měšćanska cyrkej swj. Mikławša w Baršcu, cyrkej swj. Pankraciusa w Kamjenej pola Lubina a radna žurla we Łukowje. Ličba wopytowarstwa bě jara rozdźělna. To zwisowaše z přistupnosću wustajeńcy – někotre cyrkwyje běchu jenož k bohoslužbam wotewrjene – a z wliwom tamišich wosadow w měsće samym. Wosebje wotewrjene cyrkwyje kaž w Grodku běchu spomóžne za skutkowosć wustajeńcy, wšako zmóžnjachu rozmołwy z dohladowanskimi wosobami a pohlad do wupotoženeje informatiwneje knihi LND „Pječ lěstotkow. Serbja a reformacija“. Někotři sej knihu tež kupichu. Dosć spartanisce zapožožena wustajeńca wuwabi zajim wosadnych za wjac infor-

macijemi. Za někotrych fararjow a měšćanskich chronistow bě pohn, so hłubšo ze serbskimi wosadnymi stawiznami zaběrać. To wujewi so mjez druhim z rozmołwow při wotewrjenju wustajeńcy w Kamjencu runje tak kaž w Kamjenej.

2019 běchu Serbska cyrkej w Choćebuzu a w Luborazu kaž tež měšćanska cyrkej w Brylandže a w Kalawje hosćičeljo. Derje wopytane bě wotewrjenje wustajeńcy we wobłuku wosadneho wječora dnja 1. apryla w Luborazu, hdžež poskićitej so powerpointowa prezentacija Serbskeho muzeja „Ewangelske-katolske-serbske“ a přednošk historikarja dr. Andreasa Weigelta wo serbskich stawiznach města. Kónčnu staciju w Kalawje slěduje hišće přidatna w nižosakskim měsće Lüchow we Wendländže, hdžež budže wustajeńca wot 6. septembra do 19. oktobra w katolskej cyrkwi widžeć. Wustajenje w Serbskich cyrkwjach na pólskej stronje Łužicy njeje dotal planowane.

Wustajeńcu wobhlada sej wjac hač 12 000 ludźi. Při wšěm nam wona wuwědomi, zo je wěda wo serbskich korjenjach našeje domizny mjez ludnosću snadna a zo je wjac tajkich projektow trěbne, zo bychu so předsudki napřećo Serbam wotstronili. Njeh njewostanje wustajeńca kapka na horcym kamjenju!

Andrea Pawlikowa

Serbski Krabat w ruskej syći

Dunder njechał, kak je so to jenož stało! So wě, nic cyle bjez wotpohlada a prócy. Před někak dwaceći lětami namaka so pječ serbskich pachowow hromadže, kiž stajichu sebi zaměr, serbskej młodzinje město cuzorěčnych kompjuterowych hrow poskićić serbsku. Zwěsćichu, zo maja w swojim kruhu wšitke kompetency k temu. Jako Założba za serbski lud trěbne financy přizwoli, dachu so do džěła.

Za temu wupytachu sej znatu stawiznu wo Krabaće, dušnym serbskim kuzlarju. Hač do lěta 2001 zhotowichu přenju serbsku kompjuterowu hru dyrdomdejskeho žanra „Krabat je so nawrócił“. Tutón přeni wudžěłk wopokaza so bohužel hižo bórže jako časej njewotpowědowacy.

Rapaki – tak so ći młodzi pacholjo po Krabatowej stawiznje mjenzym mjenowachu – pak njepopušćichu. Zestajachu koncepciju za nowu, načasnym žadanjam techniki wotpowědowacu hru „Krabat a potajnstwo Serbskeho krala“. Jako z Budyšina zelena swěca přińdže, dachu so znowa do džěła. Za nich pak bě so mjenzym studentski čas skónčił a powołanske winowatosće wobmjenzowachu čas, kiž móžeše kóždy za „Krabata“ wuzbytkowac. Z krutej wolu zhotowjerjow a ze sčerpnosću ze stron založby móžeše so nowa hra we winowcu 2015 zjawnosći předstajić. Za swój produkt žnějachu wjele připóznaca.

Wuwicu časa wotpowědujo zhotowichu w léce 2018 wersiju hry za smartphone.

Scena ze serbskeje kompjuteroweje hry wo Krabaće

Foto: Screenshot

Lětsa nětk ma jendželskorěčna smartphone-wersija sčěhowac.

Jako wabjenje za hru steji darmotna krótkowersija w syći, štož je tež zajimcow z wukraja přiwabiło. Časćišo so tući z pomocu modernych komunikaciskich sředkow z prašenjemi na Rapakow wobroća, ale tež z kritiku so njelutuje. Jedyn z ruskich zajimcow je swoje nazhonjenja z „Krabatom“ w syći wozjewił a so k hrě samej pozitiwnje wuprajil („wuznamjenja so přez wuběrnú grafiku“). Wosebje zajimawe pak su w tutej rozprawje Serbow nastupace wuprajena. Napismo hižo přeradzi, zo awtor ze Serbami wjele započec njewě.

Za njeho njeje hra serbska, ale „lužiska narodna“. Zwěsći, zo je „lužiska řeč“ řeč „Serbow abo Sorbow“ a zo je wona komunikaciski sředk něhdy mnoholičbneho zapadosłowjanskeho luda, kiž so džensa hišce w někotrych wsach we wuchodnej Němskej namaka.

Što móže so z toho slědowac? W ruskořečnych krajach měło so wjace wědy wo Serbach šerić. Kompjuterowa hra so za to hodzi, tójšto informacijow móhlo so do hry zatwarić. Tuž by derje bylo, Krabatwersiju za smartphone tež w ruskej řeči produkowac.

Arnd Zoba

Započatk swětoweje wójny 1. septembra před 80 lětami

Składnostnje tuteho dnja mam wšelake mysle k zańdženemu lěstotkej.

Mojej staršej woženistaj so kónc meje lěta 1939 a hižo nimale tři měsacy pozdžišo zwolachu nana 26. awgusta do wójnskeho do Kamjenca. Hakle 18. februara 1946 wróci so po wójnje z jatby domoj. Wón dyrbješe najprjedy do lěhwa za wójnskich jatych do Elsterhorsta – nětko zaso Narc pola Wojer. Wottam wjezechu so sčasami wšednje na tysac wajakow z čahom do Sowjetskeho zwjazka. Tehdyši krajny rada dr. Jan Cyž zasadžeše so pola sowjetskeje komandantury za to, zo bychu nana z lěhwa pušćili, dokelž běchu serbscy fararjo trěbni. Tak móžeše so nan po měsacu k maćeri a mojimaj bratromaj Pawołej a Arnoštej wrócić. Mój bratr Jan bě hižo 26. decembra 1945 na difteriju zemřel.

Wšitke grawoćiwosće wójny njemóžu hač do džensa hišce zapřimnyć, byrnjež sym hižo mnoho dokumentacijow a filmow čitał a widzał. Mi je wažne, so do cuzeho horja zamyslić a je začuć. Tež džensa je čłowjekow na zemi, kotřiž chcedža z gwałtom swoju móc a swój wliw po-

wjetšić. Tak přinjesu nuzu, strach a njewuprajomne horjo čłowjekam, zo bychu sej jich podćisnyli.

Remarque je w swojej knize „Im Westen nichts Neues“ na jimace wašnje swoje nazhonjenja ze swětoweje wójny 1914–1918 wopisał. Duchowny přihoj na wójnu džěše tak daleko, zo pisaše so w basni džěćaceje knihi z lěta 1912: „Jeder Stoß ein Franzos, jeder Schuß ein Rus.“

Čitach nastawk „Kónc burstwa, kónc swójby, kónc křesćanstwa w Ruskej“ w 77. lětniku Předženaka na lěto 1931, kotryž je Maćica Serbska wudała. Tam wopisachu so namócnosće kónc 1920tych lět. Aleksander Solšenicyn wopisowaše w swojej knize „Archipel GULAG“ na skoro njeznjesliwe wašnje, kak su z čłowjekami w lěhwach a na transportach wosebje za čas knještwa Stalina wobchadželi. Zjawne wužiwane wopisanych faktow za NDRski čas by so jako přisodženje a ščuwanje klasoweho njepřečela hódnoćiło a so chlěstoło.

Propaganda w nacionalsocialistiskej Němskej a pozdžišo w socialistiskej diktaturje NDR sluješe legitimaciji swojskeho

knještwa a njeje kritiku znjesła. Njepřijomne fakty zatajichu so w stawiznopisu.

W džensnišim času mamy móžnosće so nadrobnje wo stawiznach wobhonić. Dopominanje je runje tak kaž přemyslowanje drohotny Boži dar. Historikarjo maja tu wažny, rozjasnjowacy nadawk. Zahubne wuwica njetrjebaja so wospjetowac, hdyž so jich přičiny spóznaja a wotkryja.

Při mojih přemyslowanjach, kak móže so džensa zlym wuwicam zadžěwac, přińdu na našeho pomocnika. Wón chce nam čłowjekam w našich strachach a njedostatkach pomhać a nas na dobry puć wrócić. Na Jezusa Chrystusa móžu so kóždy dzeń dopominać a so wot njeho wodzić dać. Móžu jeho wšednje wo pomoc prosyć. Zdobom móžu so kóždy dzeń našemu stworićelej džakowac za jeho wulkotnu stwórbu. Kak krasnje pyši wón našu zemju. Kelko žohnowanja je so hižo na zemi stało, hdyž čłowjekajo w dobrym duchu mjez sobu a z wobswětom wobchadžaja.

Kóždy móže ze swojimi myslemi a darami pomhać, zo džemy po dobrym puću do přichoda.

Handrij Wirth

Serbske impresije z Lubijskich stron

Kónc lěta 2017 dóstach přeprašenje Akademije čestnoamtstwa Sakskeje, w kotrymž poskići so mi wobdźělenje na lektorowym seminarje w Lubiju. Seminar wotmě so sydrom razow kónc tydženja. Druzy w mojej starobje podaja so na daloku jězbu, štož ja nochcych činić. Mjena načolnikow semina- ra za sebje rěčachu, tuž so za njón přizje- wich. Kurs skónči so z tym, zo po zajima- wych seminarach a zwučowanjach rozbu- džený z česćownosću a radosću swoju přenju bohoslužbu jako lektor wotměch.

Naš nan by druhdy prajił: „Bych so tež z fararjom stał, ale mój nan mi njeje žanu cyrkej kupiř.“ Tute hrónčko sym skladostnje tež wužiwał – mjeztym pak nic wjac. Z Nosaćanskeje klětki předować, na kotrejž běštaj něhdy Michał Domaška a Korla Wyrgač stałoj, a čitansku Božu službu wu- hotować, běše wulkotne dožiwjenje.

Na kemšach zapletu, ručež so mi móž- no zda, pokiwy na něhdušu serbskosć wo- sady. Jednu próstwu přednesu serbsce. W předowanju pokazuju na zaslužbných Serbow, kiž běchu něhdy w tutej cyrkwi předowali. „W mjenje Wótca a Syna ...“ praju po serbsku. Wujasnjenje podach hi- žo k Lubijskemu spowědnemu formularj z lěta 1690. W předowanju na Dnju ludo- weho žarowanja zwuraznich swoju zrudo-

Ketličanska cyrkej, w kotrejž chce Lubijske kantorstwo lětsa „Serbski rekwiem“ K. A. Kocora předstajić Foto: Trudla Malinkowa

bu nad 160 wotbagrowanymi serbskimi wjeskami. Wosadu wítam z wutrobnym „Witajće k nam“, kaž je napisane na no- wych taflach na wokrjesnej hranicy mjez Krapowom a Nosaćicami/Trusecami. Da- le prócuju so tež wo zdźerženje a hladanje rowow wuznamnych Serbow na Ketličan-

skim kěrchowje. W lektorowym seminarje běchu moje pokazki na to serbske jako aw- tentiske a zajimawe hódnoćili. Lětsa w ja- nuarje wšak dyrbjach słyšeć: „Nochcu, zo rěčiće serbsce w cyrkwi! Budu Was jako lektora doporučić Serbskemu superinten- dentej Malinkej!“ Z tajkim wusudom wšak so moje znajomosće serbsčiny chětro nad- hódnoća.

Podpěru dóstach wot Lubijskeho kanta- ra, kotryž sej předewza, nazwučować zhromadnje z chórom Budyšin, Bukečana- mi a dalšimi zajimcami „Serbski rekwiem“ Korle Awgusta Kocora a jón lětsa 10. no- wembra na městnje Kocoroweho skutko- wanja w Ketlicach předstajić. Dalši serb- scy spěwarjo a spěwarki su wítani hroma- dže z nami, Lubijskim kantorstwom, re- kwiem spěwać! Probujemy přeco pónđzela w Lubiju. Přeu sej, zo by telko připoslu- charjow na koncert do Ketlic přišlo, zo by wulka cyrkej poľna ludźi była. Wjeselu so, zo zaklínči po doľhim času zaso raz serb- šćina w tamnišim Božim domje.

Po wujasnjawacej rozmoľwe sym nětk wolóženy: Směm w cyrkwi zaso serbsce rě- čec! Myslu sej, zo móže so z wosobinskim přikładom wjele za serbstwo wuskutko- wać, tež w „najzhubjenjej kónčiny“, kaž to Lubijska je. **Friedhard Krawc**

Po serbskich slědach w texaskim Serbinje

„Ameriscy Serbja“ haja w Serbinje namrěwstwo svojich prjedownikow z tym, zo pěstuja rěč, kulturu a naľožki stareje do- mizny. Nastorki za to dóstanu z ľužicy. Zo je jim to naležnosć wutroby, wo tym swědči pjeć tydženski wopyt mandźelskeju Sandry a Raymonda Matthijetec lětsa wokoľo jutrow w Budyskim kraju.

Lětsa w februaru smy jako swójba směli dožiwjeć, zo je 165 lět stary Serbin stotkam ludźi, kiž we wokolnje bydla, nabožno- kulturne srjedzišćo. Nic jenož cyrkej, ko- truzh běchu wupučowarjo pod fararjom Ja- nom Kilianom natwarili, ale tež kěrchow a hišće zdźeržane historiske bydlenske a hospodarske twarjenja swědča wo žiwej tradiciji. Je zajimawje dožiwjeć, kak w Ser- binje za wosebite skladnosće po jednorým a tradicionelým wašnjú 19. lětsotka wa- rja a pjeku. Zhotowjenje nudlow je mjez- tym hižo chětro profesionalizowane. Nje- warja na swjedženjach jenož serbske nu- dlowe poliwiki jako wobjed, ale předawaja w serbskim muzeju tež tity poľne „Wendish Noodles“ jako wobľubowane suweněry. K tomu poskićuja nětko tež horncowe lap- ki, kiž w Serbinje šija.

Wopytowarjow ze serbskeje ľužicy w Ser- binje kóždy čas rady wítaja a pohosćuja. Čiľa wuměna nazhonjenjow je zakład za

Annemarie Simonowa před bywšej faru Jana Kiliana w Serbinje Foto: prywatne

to, zo móže so wustajeńca w tamnišim serbskim muzeju běžnje wudospoľnejć a rozšěrjeć. Jutrowne jekja, wumělske wu- šiwanki, aktualne publikacije a wšelake dopomjenki sľušēja do poskitka, kiž w mu- zeju předawaja. Wulke mnóstwo serbskeje literatury ze zašľosće a přitomnosće swěd- čiči wo zwjazanosći ze starej domiznu. Tute-

je zwjazanosće dla so tež młodźi ludžo za swojimi korjenjami prašēja a za swojim pochadom sľědža.

W Serbinje so kóždy lěto stotki ludźi zbliska a zdaloka k wosebitým skladno- scám zhromadźuja. Wjeršk je přeco štwórtý kónc tydženja w septembru, hdyž so „Wendish Fest“ swjeći. Poskitki serbske- je ludoweje kultury na nim su rady wítane. Při hudźbje, reji, zabawje a dobrej jědźi dožiwjeć kontinenty přesahowacu zwjazano- sc generacijow. Serbske tradicije so da- le dawaja, hdyž džěči něšto wo ptačim kwasu zhonja, wo camprowanju a meje- mjetanju, wo křižerjach a serbskich kwas- nych naľožkach. Wobrazy swjedženisce zdrasćenych ameriskich džěči a dorosće- nych dopominaja na serbske domizniske a kulturne swjedženje we ľužicy.

Haj, stary Serbin ze swojim serbskim žiwjenjom je sľědy zawostajił a džensniši Serbinčeno sej tute namrěwstwo jako wobstatk swojeho žiwjenja waža. Su to wabjace sľědy, w kotrychž sym začuwała Boží dobry duch. Da-li Bóh, so rady zaso na tute sľědy podam. Dajće so tehurunja zahorić za daloku jězbu do cuzby, kotraž je tež nam ľužiskim Serbam z domiznu.

Annemarie Simonowa
z němčiny T.M.

Wjesoly wulět Wólbernosćow

Što dariš jako wokalna skupinka sobuspěwarjej k narodninam? Najlěpje něšto zhromadnych towaršliwych chwilow. Tajke mamy hewak na probach, ale njeběchmy sej wěsći, hač so přidatne zwučowanje jako prezent akceptuje ... Tuž rozsudzichmy so za wulět. Jako termin běchmy sej w swojich protyčkach wuhladali njedźelu, 11. awgusta.

Po kemšach poda so swójne awto z Nuknicy přez Kukow do Budyšina, hdžež so poslednej swobodnej městnje wobsadžištej. Sydodka spěwarjow z dobrej naladu měrješe so na Chójnicu, něhdže na poł puća mjez Budestecami a Rachlowom. Wostajiwši awto blisko wsy, chcychmy sej pěši Čornobóh zdobyć. Po něšto mało kročelach pak bě cyłe pučowanje pozdaću hižo k Rakecam šło: Šlahane. „Kedźbu, strach wo žiwjenje!“, witaše nas napis na čerwjonych a bětych pasach. Zdala bě slyšeć, kak mašiny po lěsu ridruja. Wočiwidnje žada sej skórnik lětsa dwoji wopór: žiwjenje njeličenych šmrěkow a njedźelniši wotpočink lěsných džělaćerjow. Jako zajědže z ropotom wóz poľny mrtwych zdónkow na šćežku, zwažištaj so chrobolakaj z našeje črjódki jemu napřećo. Z rukami machajo zastajištaj hobra a jeho – kaž so bórže wukopa – pólskeho wodźerja. Tón dowoli nam po něšto słowčkach pasmo přepřećić, dohož sam drzewo wotkladowaše.

Čampachmy dale a někak so sta, zo zmylichmy puć: Šćežka bě naraz z trawu zarosćena a wjeršk hory so nam z wočow zmynyl. „Runa smuha je najkrótsi puć“, sej prajichmy a pušćichmy so doprawa do lěsa. Ale tale smuha bě nahta, kamjenjata a z černjemi zarosćena. Mjez skaťami, mochom a powalenymi štomiskami začuwachmy atmosferu, kotraž drje pohnu Zejlerja w basni „Rjana lužica“ k słowam „Sowa suta z Prašicy, ma tam swoje škaľoby.“

Serbska jěcharja na Čornoboze

Spěwarki a spěwarjo skupiny Wólbernosće w Klukšanskej cyrkwi

Foće: Judith Šoľćina

A dyrbjachmy dopóznać, zo su naše woprawdže młode lěta mjeztym do šiškow šli: Te kusk mjenje młode lěta wužadachu sej mjenujcy tu a tamnu přestawku. „Što wot to?“, sej prajichmy a wučahnychmy Zejlerjowe fabule ze zaka. Čłowječe (ćim bóle swójske) njedostatki skerje připóznaješ, jeli su do zwěrječeho kožucha a poetiskich hrónčkow zdrasćene. Tajki kabaćik wědžeše basnik ze Słoneje Boršće mištersce šić. A dokelž smy jako skupina w zašłym času tójšto jeho spěwow znowa wobdźělali, běchu nam naše powotpočnjenja witane chwilki, so z jeho tekstami zaběrać, přjed hač dachmy so zaso do krosnowanja.

Naraz wuhladachmy kónč dale horstku ludźi. „Skónčnje zaso prawy puć!“, sej myslachmy a skakachmy jim po pjenkach a kamjeniskach napřećo. Při tym přehrahu jedne cholowy bitwu z černjowym kerkom (wězo bě tón tu čahańcu započal). Ale doprědka, jenož doprědka! Zдалenosć hladajcy woteběraše. Bórže pak wšitcy woći wuwalachmy kaž te Zejlerjec prašične sowy: Ći tamni běchu sej Wólbernosće naběželi, my pak znatych z Worklec, kotrychž bě z tej „runej smuha“ runje tak koza lizla kaž nas ... Zaspěwachmy sej „Hdže ha je tón pućik, šćežka?“ a bórže zyboleše so před nami třěcha hosćenca. Skónčnje! Za skazanym blidom nam słodžeše. A kak!

Z nowymi mocami dodrapachmy so po hosćinje hišće cyly kónč wyše – po wuskich schodźenkach na wuhladnu wěžu. Wotnětka džěše horu dele z nami: Šćežku hač k awtej bjez wušparanjow nadeńdžechmy. Za to pak so dźiwachmy, što so jedna ze spěwarkow tak doľho komdži. Kajke bě to wono, jako wuhladachmy ju skónčnje na konju! Sedžeše na nim kaž tón serbski cowboy z našeho repertoira. Bě jěcharja narěčaťa, hač njecha jej koblu přewostajić a sam pěši do doľa dochelpać ...

Z kožaného sedla džěše nětko zaso do našeje blachoweje klětki na kolesach, kotraž dowjeze nas po mjeřších wjesnych pućikach do Klukša. Tam džě bě Zejler něšto lět jako pomocny předar a diakon słužił, prjedy hač dósta so do Łaza na faru. Přiznaju, zo njeběchu mi Klukšanske lěta basnika dotal tak prawje wědome. Ćim wćipniši wulězechmy z našeje korejty. Ležownosć wokolo cyrkwy bě hladana a přepršowaše do Božeho domu. Durje njeběchu zamknjene. Zastupichmy. Kaž wobkuzłani stejachmy na srjedźnej chódbe a rozhladowachmy so po cyrkwi. Nad nami wuměřski drjewjany wjerch, před nami woľtar a nad nim serbske hrónčko z ewangelija po swjatym Lukašu: „Češć budź Bohu we wysokosći!“ Njetraješe doľho, zo žórlichu so wone słowa tež z našich ertow a znošowachu so, splećene do zynkow Kocoroweje kompozicije, po swjatnicy. Akustika bě přemóžaca. Dynamika hudźby – hrimaca chwaťa a zdychnjene přeće za měrom – so z jónkrótnym zwukom ze starodawnych murjow wotražowaše. Bě to wosebity wokomik: Spěw, kotryž běchmy hižo jako šulerjo tak husto w chórze zanjlesli, sta so naraz nutrna modlitwa. Kaž wot samo přidružištej so twórba Zejlerja a Kocora „Měr, pokoj nět nas wokošuje“ a próstwa „Knježe, smil so!“ z Bulankoweje mše „Missa Sorabica“.

Po tutej spontanej nutnosći, kotraž bě nam dušu posylniťa, přepřećichmy puć, zo bychmy so při swačiny tež wo čelne derjeměće postarali. W hosćencu z rjanej zahrodki při Młynskej hrjebi, kotraž rozšěrja so na wonym městnje do idyliskeho wjesneho hata, dachmy sej lód, tykanc a kofej słodzeć. Hišće raz zanurichmy so do swěta Zejlerjowych fabulow, přjed hač rěkaše na kóncu: „Adej, adej, budź božemje!“

Fabian Kaulfürst

Wuričanski stołp a Hrubočanska tafla

Na serbskich slědach po Budyskej Michalskej wosadže (9)

W lěće 1619 založi město Budyšin Michalsku wosadu za ewangelskich Serbow wokolnych wsow. Hač do lěta 1836 bě cyrkwinske žiwjenje w njej ryzy serbske, z teho časa je dwurěčne. Składnostnje lětušeho 400lětného wosadného jubileja chcemy so rozhladować za serbskimi slědami w Michalskej cyrkwi a wosadže.

Wuričanski stołp

Wosrjedz pola na wyšinje južnje Wuric steji něhdže pjeć metrow wysoki stołp ze zornowca. Jednora kamjentna ławka před nim přeprašuje k wotpočnjenju. Wottud skići so wopytowarjej při jasnym wjedrje krasny wuhlad na Budyšin a do dalin lužiskeje hole. Wobhladaš sej stołp bliže, spóznaješ, zo je do jeho južneho a sewjerneho boka w starym pismje napis wudypany, kotryž je čežko wučitać. Dospołny tekst je napisany na informaciskej taflji, kotraž je w bliskosci na kamjenju pričinja.

Na sewjernej stronje stołpa steji w němскеj rěči: „Fürchte Gott, ehre die Obrigkeit, liebe die / Brüder / und / bewahre / deine / Seele, / daß sie / nicht / trachte, / Schaden / zu thun.“ Na južnym boku steji tosame serbsce: „Boj šo / Boha, / czelcz / Wyłchnošč, / lubuj / Bratrow / a / wobarnuj / šwoju / Dušču, / šo by / na šchodu / nemy / šliša.“ K bohobojaznemu žiwjenju namołwjacy tekst je ze wšelakich biblijskich hronow zestajeny.

Stołp je wokoło lěta 1790 postajić dał Budyski protonotar Bohuměr Arnošt Běmar, potomnik znateju fararjow Michała Frencela a Jana Běmarja z Budestec. Wón bě tehdy wobsedžer najwjetšeho kubła we Wuricach. Na wyšinje južnje wsy založi sej mały park z pawiljonami, skulpturami a z wonym stołpom. Park so pozdžišo zaso na

pola přeměni, jenož stołp wosta stej, mjenowany wot Němcow „Russensäule“ abo „Esse“, wot Serbow pak „Wuričanski stołp“. Wšelake stawiznički so wokoło jeho plečechu a Jan Radyserb-Wjela samo baladu na njón zbasni. Němscy a serbscy pomnikoškitarjo kaž Cornelius Gurlitt a Johanna Naumann, Arnošt Herman a Božidar Šěca jón jako wuznamny swědk zaštych časow wopisowachu.

Wokoło lěta 1980 so stołp njeapcy zhubi. Při wobnowjenju železniskeje čary Budyšin–Zhorjalc zwozychu stary šoter do pěskoweje jamy na wyšinje južnje Wuric, při tym stołp spowalichu a do jamy storčichu. Naposledk pokrychu areal z pjeršču, tak zo hodžeše so zaso jako ratarska pře-strjeň wužiwać.

Składnostnje swojeho 500lětného wjesného jubileja Wuričenjo 1996 wjacore dny podarmo z bagerom za stołpom ryjachu. Dalša pytanska akcija w lěće 2009 bě skónčnje wuspěšna. Do třoch dželow rozlamany stołp bu wuchowany, restawrowany a zaso na wyšinje južnje Wuric postajeny, hdžež jón ze swjatočnosću 12. septembra 2010 znowa zjawnosći přepodachu.

Wuričanski stołp sluša do rědkich pomnikow ze serbskim napisom z 18. lětstotka. Postajeny wot serbskeho, ze sławneho Frencelec-Běmarjec farskeho rodu pochadźaceho měščana swědči ze swojim dwurěčnym napisom wo nabožnym a narodnym wuznaću Budyskeho serbskeho byrgarstwa hižo poł lětstotka do narodneho wzrodženja.

Hrubočanska tafla

Na burskim statoku na zapadnej kromje Hrubočic, džensa Hornjokinjanski puć 17, mějachu něhdy rjanu napismowu taflu z lěta 1883. Zhotowjena z pěskowca bě zamurjowana nad chěžnymi durjemi do domskeho. W pozłocanym ramiku steješe na njej w čornej barbje serbski tekst w frakturnym pismje: „Bóh žohnuj tych, kiž pondu / Do tutoh' doma nuts! / Bóh žohnuj tych, kiž wundu, / Hdyž domoj woła Wotz! / Bóh žohnuj, kiž tu bydleja / We mjeni našch'ho Jefuša! / 1883.“ Jako znamjo burstwa běchu nad lětoličbu złote klóski zwobraznjene.

W lětach po přewróće bě statok wopušćeny a w bédnym stawje. Džensa je wobnowjeny, ale tafla tu hižo njeje. Nowy wobsedžer, kiž bě ze Zapadneje Němskeje pričahnył a sej statok w druhej połojcy 1990ych lět kupił, njeměješe zrozumjenje za jeje hódnotu. Tafla by

Stołp na wyšinje južnje Wuric něhdže z lěta 1790 – swědk serbskeho byrgarstwa

Foto: Joachim Findeisen

Tafla na statoku w Hrubočicach z lěta 1883 – swědk serbskeho burstwa

Foto: Trudla Malinkowa

so zničila, njeby-li serbski susod ju zajimcej w katolskich Serbach posrědkował, kotryž ju wobsedžerjej wotkupi.

Štó pak bě taflu w lěće 1883 připrawił? Ze stawiznow Hrubočic wěmy, zo bě tam 30. decembra 1882 Korlu Langu a jeho mandželsku wohnjowu njezbožo potrjechiło. Z podpěru mnohich wjesnanow, wokolnych gmejnow, kublerjow z blišich a dalšich kónčin kaž tež darow, kiž wobydlerjo Budyšina a Židowa składowachu, móžeštaj mandželskaj hižo w běhu přichodného lěta swój statok znowa natwarić. Za to wuprajštaj w Serbskich Nowinach ze 24.11.1883 „Wutrobny džak!“ wšěm dobročelam a podpěračelam. Je jara prawdžepodobne, zo jedna so při tehdyšim nowotwarje wo statok na zapadnej kromje Hrubočic a zo staj potajkim Korla Langa a jeho mandželska taflu z rjanym serbskim napisom za swoje nowe domske wudželać dałoj.

Trudla Malinkowa

Jubilejne kemše w Złym Komorowje

Njedźelu, 28. julija, swjećachu wosadni w Serbskej cyrkwi Złego Komorowa jubilejne dżesate delnjoserbsko-němske kemše. Inicijator kemšow Günter Pawliš, bydlyca w Lubochowje (OSL), bě je w léce 2010 po 129 lětach wožiwił. Wosadny farar Manfred Schwarz swjećeše dwurěčnu liturgiju, farar n. w. Dieter Schütt předowaše we woběmaj rěčomaj. Čitachu Hanka Rjelcyna

ze Złego Komorowa, Madlena Norberg a Christiana Piniekowa z Choćebuza. Chróšćanski cyrkwinski chór pod nawodom Michała Cyža wobrubu kemše ze serbskimi kěrlušemi. Na klawěrje přewodžeše Božu službu Dieter Gebauer. Kemše a so přizamknjace zhromadne kofejpiče ze spěwanjom ludowych spěwow bě wuraz serbskeje ekumeny na bazy. **Christiana Piniekowa**

Złoty kwas w Bukecach

Dnja 17. awgusta swjećeštaj w Bukecach Zobic mandželskaj swój złoty kwas. Džakne kemše swjećeštaj ze swojimi hosćimi a z mnohimi wosadnymi w Bukecanskej cyrkwi. Cyrkwinski chór je Božu službu wobrubu a mjez druhim z Kocoroweho oratorija „Žně“ kěrļu „Chryst Kyrie, budź pola nas“ zaspěwał. Nimale jónkrótne za naše ewangelske kónčiny běše, zo je braš-

ka złoty kwas nawjedował. Wažny nadawk bě Hawštyn Smoła z Wěteńcy přewzał. Tole pokaza na ekumeniske zmyslenje Zobic mandželskeju, kotraž wudžeržujetaj wuske zwiski do katolskich Serbow.

Přejemy złotemu porej dale Bože žohnowanje na zhromadnym puću we Łužicy, w južnym Tirolu a druhdže.

Hanaróža Šafratowa

Zapokazanje fararja w Blunju

Jako fararja wosady Halštrowska hola a Wojerecy Stare město zapokazachu nedźelu, 18. awgusta, w Blunjanskej tykowanej cyrkwi noweho fararja dr. Stefana Reichelta. Mjez kemšerjami běchu tež zastupnicy delnjoserbskeho Spěchowanskeho towarstwa za serbsku rěč w cyrkwi.

Dokelž so z Durinskeje pochadźacy farar za słowjanske rěče, tež za serbsku, zajimuje, běchu na kemšach tež serbske próstwy a modlitwy słyšeć. W zašłych lětach je dr. Reichelt nawjedował ewangelisku zakladnu šulu w Kólsku pola Derbna.

T.M.

„Póndžela za přichod“

Pod tutym heslom steješe nyšpor na spočatku šulskeho léta 2019/20 za šulerjow Serbskeje srjedźneje a zakladneje šule w cyrkwi Našeje lubeje knjenje na přenim šulskim dnju 19. awgusta. Před wołtarjom steješe waha. Šulerjo kładzechu na jedyn bok wšitke počezowanja našeho wobswěta, zadržane do małych cyhelow: přewysoka přetrjeba wody, zanjerodjenje přez wotpadki, njerozumne wužiwanje energije. Na druhu bok wahi položichu so naše přinoški za strowy wobswět: lutowanje wody, prawe dźělenje wotpadkow abo lutowanje miliny. Nětko bě waha zaso w runo-

waze. W předowanju rozložu Serbski superintendent Jan Malink, zo dže wo přichod šulerjow, kotryž ma so hižo džensa započinać, zo by so stwórba nic jenož wobdžětała, ale tež zachowała. Tole počahowaše so na słowa Swjateho pisma, zo ma čłowjek po Božej woli zahrodu Eden wobdžětać a zachować (1. Mójas 2,15). Liturg nyšpora bě tachantski farar Wito Scapan, na pišćelach hraješe cyrkwisko-hudźbny direktor Friedemann Böhme. Kedźbliwje scěhowachu šulerjo a wučerki nyšpor, kiž ma mjeztym hižo dohu tradiciju. **jm**

25. literarna kermuš

Ludoweho nakładnistwa Domowina

sobotu, 21. septembra, wot 16.30 hodź. w „Knježej korčmje“ w Njeswaćidle

započatk programa: 17.00 hodź.

- knižna premjera „Serbskeje protyki 2020“ z přinoškami wo Njeswaćidle
- předstajenje nowostki „A srjedza Kaponica – Mittendrin der Hahneberg“ z mnohimi wjesnymi powědkami dokoła Kaponicy
- čitaja Róža Domašcyna, Marko Grojlich a Pětr Šofta
- z chórom Židžino

Po programje přeprašuje mała jědźna karta k wječeri.

Wutrobnje Was přeprašuje Ludowe nakładnistwo Domowina.

Zastupne kartki 3,00 € při wječornej kasy

Nowa šula za Slep

Tafla před nowej Slepjanskej šule

Na kromje Slepoho je twar noweho Němsko-serbskeho šulskeho kompleksa daloko pokročowany. W zašłych měsacach je so hišće diskutowało, hač njeměta šula w NDRskim času spožčene mjeno „Dr. Marja Grólmusec“ wotpožić a so po wuznamnym, ze Slepoho pochadźacym basniku „Kito Lorenc“ pomjenować. Wulka tafla před nowym šulskim kompleksom wšak wotnětka wozjewja, zo je rozsud padnył a šula swoje dotalne mjeno wobchowa. Fatalne pak, zo je so němske předmjeno Maria na tafla wopak pisało.

T.M.

Wobnowja farsku bróžeň

„Šwjelowa bróžeň“ na farskim dworje we Wochozach

Foće: Trudla Malinkowa

We Wochozach su započeli wobnowić drjewjanu bróžeň na tamnišim farskim dworje. Rjemjeslnicy z Džewina su kładzity dom wottwarili a nětko w swojej Džewinskej džětarni jednotliwe džěle sporjedza a po potrebjebje wuměnja. Bróžeň ma so we Wochozach zaso natwaric a so za kulturne zarjadowanja wužiwać. Swoje mjeno „Šwjelowa bróžeň“ ma twar po něhdyšim wosadnym fararju Bogumile Šwjeli, kotryž bě wot 1908 do 1913 farar we Wochozach. **T.M.**

Powěšće

Znowazwosadzeny row fararjow Korle a Jana Renča na Ketličanskim kěrchowje

Foto: Trudla Malinkowa

Ketlicy. Lěta w lěcu da Ketličanska wosada row něhdyšeju wosadneju fararjow Korle Renča (1821–1888) a jeho syna Jana Renča (1856–1916) znowa zwosadźeć. Dohromady běštaj jako serbskej duchownaj w tehdy dwurěčneje Ketličanskej wosadze nimale 70 lět skutkowať. Na nanowym narownym pomniku steji nimo hłowneho němskeho napisa tež bibliske hrono w serbskej rěči: „My tych mamy za zbóžnych, kiž su přečerpili.“ Znowazwosadzenje rowa sta so na nastork a z financelnej podpěru Friedharda Krawca z Wulkeje Slóńcy. Hnydom pódla Renčec rownišća je posledni wotpočink wosadneho kantora Korle Awgusta Kocora.

Trjebin. Pod napisom „Meterologe aus Leidenschaft“ wozjewi Berlinska nowina die Kirche w svojim wudaću z 11. awgusta portret Hanza Mróska z Trjebina. Awtor přinoška, kotremuž je tež foto přidate, je žurnalist Andreas Kirschke z Łaza.

Pomhaj Bóh
časopis ewangelskich Serbow
ISSN 0032-4132

Wudawaćelej: Serbski wosadny zwjazk, Serbski kěrchow/Wendischer Kirchhof 1, 02625 Budyšin/Bautzen; Serbske ewangelske towarstwo z.t., Privatweg 21, 02625 Budyšin/Bautzen
Zamołwita redaktorka: Trudla Malinkowa, Goethowa/Goethestraße 40, 02625 Budyšin/Bautzen (tel./fax: 03591 600711, e-mail: PomhajBöh@gmx.de)
Čiść: Lessingowa čišćernja, Kamjenc
Vertriebskennzeichen: 2 B 13145 E
Zhotowjenje a rozšěrjenje: Ludowe nakładnistwo Domowina, Tuchmacherstr. 27, 02625
Abonement a dary: Serbske ewangelske towarstwo, Kreissparkasse Bautzen
IBAN: DE03 8555 0000 1000 0831 67
BIC: SOLADES1BAT

Pomhaj Bóh wuchadza mjesačne. Spěchuje so wot Załožby za serbski lud, kotraž dóstawa lětnje přiražki z dawkowych srědkow na zakładze hospodarskich planow, wobzamknjenych wot zapósłancow Zwjazkowego sejma Němskeje, Krajneho sejma Braniborskeje a Sakskeho krajneho sejma. Lětny abonement plaći 8 eurow.

Budyšin. Štwórtk, 22. awgusta, wotmě so w Michałskej cyrkwi knižna premjera swjedženskeho spisa k 400lětnemu wosadnemu jubileju. Zestajer Jan Malink a awtorojo předstajichu wosadnym a dalšim zajimcam knihu „St. Michael Bautzen. Kirche – Gemeinde – Dörfer“, kotraž bě w Ludowym nakładnistwje Domowina wušła. Wosadna hudźbna skupina Consonare zarjadowanje ze spěwami a rejemi z Kraloweho huslerskeho spěwnika, kiž je w Michałskej wosadze nastał, wobrubu. Zajimcy mějachu składnosć sej knihu kupić a wot awtorow signować dać.

Zbožopřeća

Dnja 27. septembra woswjeći knjez **Handrij Wirth** w Njeswačidle swoje 70. narodniny. Gratulujemy jubilaraj wutrobnje a přejemy jemu bohate Bože žohnowanje.

Dary

W juliju je so darilo za Serbske ewangelske towarstwo 50 eurow, za Pomhaj Bóh 80 eurow a za Serbski ewangelski cyrkwiniski dzeń 80 eurow. Bóh žohnuj dary a darcjelow.

Spominamy

Před 170 lětami, 19. septembra 1849, zemřě w Chortnicy ludowy kěrlušer **Jan Bohuwer Dalwica**. Narodzeny 1785 jako syn robočana we Wósporku chodžeše w ródny mještacku do šule. Wot lěta 1813 bydleše jako robočan tamnišeho knjejestwa w Hrodzišću. Do lěta 1820 přesydlu so do susodnej Chortnicy, hdžež so ze swojej swójbu w małej chěžce žiwješe a dale na knježe dželać chodžeše. Dalwica přislušeše nabožnym kruham zbudzenych serbskich bratrow a zwurazni swoju hłowu wěru w duchownych spěwach. Přeložowaše němske kěrlušy do serbsčiny a basnješe swójske serbske spěwy. Dohromady je něhdže 38 twórbow wot njeho znate. Wjetšina z nich je anonymnje wozjewjena w samostatnymaj knižkomaj. Jan Bohuwer Dalwica bu na kěrchowje w Hrodzišću pochowany, hdžež jeho row hižo zdžeržany njeje. Dwě lěće po jeho smjerći wupućowa jeho syn Jan Dalwica 1851 ze skupinu pobožnych Serbow pod nawodom Droždžičana Jana Swory do Awstralije. W tam załoženym sydlišću Ebenezer bě wučer, kiž serbske džěci w maćersčinje wučowaše. *T.M.*

Přešujemy

01.09. 11. njedzela po Swjatej Trojicy
14.00 dwurěčne kemše w Budyšinje w Michałskej cyrkwi skladnostnje 400lětneho wosadneho jubileja z bisko-

pom dr. C. Rentzingom, po tym program wosadneho swjedženja

- 04.09. srjeda**
19.00 Bjesada w Hodžiju na kantoraće
- 07.09. sobota**
13.00 pućowanje we Wuježku pola Bukec
17.00 nutrnosť na Pawlikec statoku we Wuježku
- 08.09. 12. njedzela po Swjatej Trojicy**
10.00 dwójorěčna namša w Serbskej cerkwi we Wětošowje
12.00 nutrnosť w serbskim rozhłosu (sup. Malink)
14.00 wosadne popołdnje w Slepom (fararka Malinkowa)
- 11.09. srjeda**
19.00 Bjesada w Rakecach w farskej bróžni
- 19.09. štwórtk**
18.30 Bjesada w Bukecach na farje
- 22.09. 14. njedzela po Swjatej Trojicy**
10.00 serbske kemše w Budyšinku (predikant Hermaš)
- 24.09. pónđzela**
14.30 wosadne popołdnje w Malešecach (sup. Malink)
- 29.09. Dzeń arcyjandzela Michała**
09.30 dwurěčne kemše w Bukecach (farar Haenchen)
09.30 dwurěčne kemše na Njepilic statoku w Rownom (fararka Malinkowa, M. Hermaš)
12.00 nutrnosť w serbskim rozhłosu (fararka Malinkowa)

W oktobru wusyla so ewangelske Nabožne słowo k dnjej w serbskim rozhłosu.

06.10. 16. njedzela po Swjatej Trojicy
10.00 kemše w Budyšinje w Michałskej cyrkwi (sup. Malink)